

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Ten geleide

Heerma van Voss, G.J.J.; Jaspers, A.P.C.M.; Dorssemont, F.

Citation

Heerma van Voss, G. J. J., Jaspers, A. P. C. M., & Dorssemont, F. (2004). Ten geleide. *Sociaal Recht*, 4, 127-128. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/14810>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/14810>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Ten geleide

26 *De Europese Sociale Dialoog en de Europese CAO worden steeds belangrijker als het gaat om de ontwikkeling en vorming van sociaal beleid op Europees én op nationaal niveau. Het blijft echter nog wel onzeker welke invloed de Europese Sociale Dialoog en de Europese CAO gaan krijgen op de regelgeving in Europa en de EU-lidstaten. In dit nummer van Sociaal Recht zijn enkele bijdragen van referenten opgenomen die spraken op een onlangs gehouden internationaal seminar die de problematiek van de Europese Sociale Dialoog tot onderwerp had.*

Sinds het midden van de jaren tachtig van de vorige eeuw wordt ook in Europees verband aan de sociale partners een in belang toenemende plaats toegekend bij de ontwikkeling en vorming van Europees sociaal beleid. Voorzitter Jacques Delors van de Europese Commissie liet niet na de Sociale Dialoog te benadrukken als het ging om uitvoering geven aan het sociaal programma van de Europese Gemeenschap. Bij de totstandkoming van de Europese Akte in 1986 werd in de Titel Sociale Politiek, onderwijs, beroepsopleiding en jeugd een nieuw artikel toegevoegd waarin dat tot uitdrukking werd gebracht:

‘De Commissie beijvert zich de dialoog tussen de sociale partners op Europees niveau verder te ontwikkelen; als deze laatste zulks wenselijk achten, kan dit tot contractuele betrekkingen leiden’.

Het nieuwe artikel was het resultaat van de hervatting van de Sociale Dialoog tussen de Europese werkgeversbond UNICE en de Europese werknemersbonden ETUC and CEEP. De doodgeblode Europese Sociale Dialoog werd in het kasteel van *Val Duchesse* nieuw leven ingeblazen. In het nieuwe art. 118B werd de mogelijkheid opgenomen dat er Europees recht tot stand kon komen door collectieve overeenkomsten gesloten door de Europese sociale partners.

Deze ontwikkeling heeft zich sindsdien voortgezet en versterkt. De regelingen op het terrein van ouderschapsverlof, deeltijd en gelijke behandeling van contracten voor bepaalde tijd en voor onbepaalde tijd zijn allemaal resultaat van succesvolle collectieve onderhandelingen tussen de Europese sociale partners.

De Europese top van Maastricht bevestigde dit. In de Overeenkomst betreffende de Sociale Politiek (OSP) werd – zij het zonder het Verenigd Koninkrijk – de volgende stap gezet: de Commissie dient ‘alvorens voorstellen op het gebied van de sociale politiek in te dienen, de sociale partners te raadplegen over de mogelijke richting van een communautair optreden’ (art. 3.1 OSP). Het Verdrag van Amsterdam waardeerde deze mogelijkheid van regelgeving door sociale partners op door haar een communautairrechtelijke status te geven (art. 138 en 139 EG-Verdrag).

Verwacht werd dat de symbiose tussen de Europese wetgever en de sociale partners een dynamiserend effect zou hebben op het Europees sociaal beleid. Sociale partners zouden onderhandelen ‘under the shadow of the law’. Geruggensteund en gelegitimeerd door sociale partners, zou de Europese Commissie sterker staan om de tenuitvoerlegging voor te stellen van Europese CAO’s via een ‘besluit van de Raad’.

Dat gebeurde ook doordat de Europese CAO’s via richtlijnen ten uitvoer werden gelegd.

Een ander aspect van de betrokkenheid van sociale partners bij de tenuitvoerlegging van Europees arbeidsrecht werd ook reeds in 1986 geïntroduceerd en later verder uitgebouwd en geformaliseerd. Het EG-Verdrag maakt het mogelijk dat richtlijnen en Europese CAO’s geïmplementeerd kunnen worden in het recht van de lidstaten ‘volgens de procedures en de gebruiken die eigen zijn aan de sociale partners en aan de lidstaten’. Daarmee worden aan de sociale partners de mogelijkheid en de bevoegdheid geboden om langs de weg van de nationale CAO recht te scheppen. Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen eiste wel dat deze CAO’s als zij EG-richtlijnen langs die weg in het nationale recht zouden omzetten, het zogenaamde ‘erga omnes’-effect moesten hebben. Onlangs werd van deze mogelijkheid gebruik gemaakt bij de ‘Framework Agreement on Telework’ van 2002.

Ten slotte werd de Europese Sociale Dialoog bij het werk van de Europese Conventie tot ontwerp van een Europese Grondwet niet over het hoofd gezien. De Ontwerp Grondwet (2003) bouwt in een titel over het ‘Democratische bestel van de Unie’ plaats in voor de ‘Sociale Partners en de autonome Sociale Dialoog’.

Art. 47 luidt:

‘De Europese Unie erkent en bevordert de rol van de sociale partners op het niveau van de Unie. Zij houdt daarbij rekening met de verschillen tussen de nationale stelsels; zij bevordert hun onderlinge dialoog met behoud van hun autonomie’.

De – beperkte – rol van het Europees Parlement is daarbij ongewijzigd gebleven. Het wordt van dit proces in kennis gesteld. Van co-decisie is geen sprake.

Men kan zich na bijna twee decennia van ontwikkeling van de Europese Sociale Dialoog afvragen hoe succesvol deze aanpak is geweest. Het blijft vooralsnog wat onzeker welke positie de Sociale Dialoog in haar regelgevende hoedanigheid gaat innemen en het blijft speculeren daarover.

Er kunnen heel wat factoren worden genoemd die deze situatie verklaren. Vooreerst is er de al met al beperkte oogst van Europese CAO’s. Vervolgens is er de erg summierse behandeling van de rechtspositie van de Europese CAO in het EG-Verdrag. Er is welgeteld één uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen: het *UEAPME*-arrest van 17 juni 1998. Een werkgeversorganisatie van het midden- en kleinbedrijf vocht de geldigheid van de Kaderricht-

lijn ouderschapsverlof aan, omdat zij weliswaar door de Commissie conform art. 138 EG-Verdrag in eerste instantie was geraadpleegd, maar vervolgens bij de eigenlijke onderhandelingen over de collectieve overeenkomst uit de boot viel. De bond betoogde dat de Europese CAO wegens een gebrek aan representativiteit van de ondertekenende bonden het vereiste draagvlak ontbeerde voor een rechtsgeldige tenuitvoerlegging via een richtlijn. Het Gerecht van Eerste Aanleg verwierp de eis. De bond was conform het EG-recht geraadpleegd, maar kon niet eisen dat zij ook zou aanschuiven bij de overeenkomst. Gebrek aan representativiteit van de andere overeenkomstsluitende partijen tegenover de 'geheide' representativiteit van de UEAPME werd door het gerecht afgewezen.

De problematiek van de Europese Sociale Dialoog en haar product de Europese CAO is in het kader van de zogeheten T.P.R.-leerstoel die is ingesteld om de wetenschappelijke uitwisseling tussen Vlaamse en Nederlandse juristen te bevorderen, onderwerp van studie en intensieve discussie geweest in een internationaal seminar van experts, met als doel het ontrafelen van een aantal juridische knelpunten. De Leidse Faculteit Rechtsgeleerdheid trad in 2003 op als gastheer

van de Vlaamse titularis van deze leerstoel, dr. F. Dorssemont (docent arbeidsrecht Universiteit Antwerpen en onderzoeker bij het Wiarda Instituut van de Utrechtse Juridische Faculteit). De bijdragen van een aantal referenten vormen de inhoud van dit nummer van Sociaal Recht.

Achtereenvolgens worden de volgende onderwerpen behandeld: het probleem van de 'representativiteit' van de sociale partners in het kader van de Europese Sociale Dialoog door Filip Dorssemont. Olaf Deinert (Universiteit van Rostock) buigt zich over het actuele probleem van de tenuitvoerlegging van de Europese CAO via de procedures die eigen zijn aan de sociale partners en aan de lidstaten. Hij verdedigt de stelling dat Europese CAO's overeenkomstig deze weg onmiddellijke werking hebben en dus een grote impact kunnen hebben, niet alleen voor de Europese Gemeenschap, maar ook voor de lidstaten. Bernd Waas (Universiteit van Haagen) vraagt zich af hoe het staat met het stakingsrecht in dit verband. Moet men concluderen dat er *pendente contractu* een vredesplicht geldt en dus de 'handen van de vakbonden gebonden zijn'? Tot slot buigt Edith Franssen (Universiteit van Maastricht) zich over het wettelijk kader en doet enkele beleidsvoorstellen *de lege ferenda*.